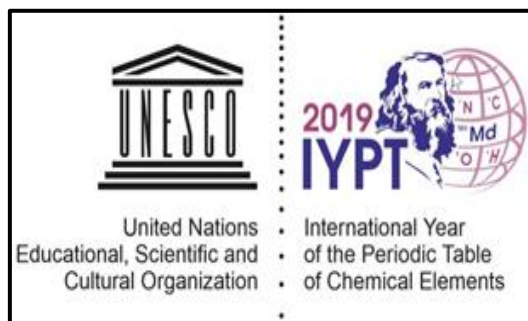

IUPAC – 100 ročný a Periodická tabuľka chemických prvkov – 150 ročná.

Rok 2019 sa pre IUPAC (Medzinárodná únia čistej a aplikovanej chémie) a všetkých chemikov nesie v znamení dvoch výročí: 100 rokov od založenia IUPAC a 150 rokov od objavu a formulovania Periodického zákona a Periodickej tabuľky chemických prvkov. IUPAC bol založený v roku 1919 chemikmi z priemyselnej a akademickej sféry, ktorí si už vtedy uvedomovali potreby medzinárodnej štandardizácie v chémii. Periodický zákon a základy Periodickej tabuľky chemických prvkov – tieto unikátne prostriedky umožňujúce vedcom predpovedať existenciu a vlastnosti hmoty na Zemi ako aj vo Vesmíre, pred 150 rokmi nezávisle na sebe formulovali D. I. Mendelejev a L. Mayer. Valné zhromaždenie OSN a UNESCO vyhlásili rok 2019 za „Medzinárodný rok Periodickej tabuľky chemických prvkov“ (acronym – IYPT2019). Iniciatíva k takémuto kroku vyšla a celosvetové aktivity sú pripravované z prostredia IUPAC. Oficiálne zahájenie IYPT2019 prebehlo 29. januára 2019 v sídle UNESCO v Paríži. Slovenský národný komitét IUPAC (SNK IUPAC) a Slovenská chemická spoločnosť pri SAV (SCHS) sa k obojm výročiam hlásia a od prvých okamihov informujeme chemikov na Slovensku o vznikajúcich celosvetových aktivitách, o ich význame a o dôvodoch a možnostiach prečo a ako sa k jednotlivým aktivitám pripojiť.

a) IUPAC Periodická tabuľka mladých chemikov - <https://iupac.org/100/pt-of-chemist/>.

Počínajúc júlom 2018 a končiac júlom 2019 sú nominovaní, vyberaní a titulom 'Young Chemist Element' ocenení 118 vynikajúci mladí chemici/čky z celého sveta. Cieľom je vytvoriť Periodickú tabuľku s menami a profilmi mladých chemikov/čiek, a poukázať tak na široké spektrum kariér, tvorivosti, výsledkov a odhodlania mladých potenciálnych lídrov v celosvetovej chemickej komunite pre aktuálne storočie. Tvorba IUPAC Periodickej tabuľky mladých chemikov je vo svojej polovici, mená a profily mladých chemikov sú zverejňované a k prvkom priradované v poradí podľa ohlásenia objavov jednotlivých prvkov. SNK IUPAC a SCHS (v spolupráci s uvažovanými nominantmi) predložili príslušnej komisii IUPAC doposiaľ na posúdenie dva návrhy. Jeden z nich bol prijatý a na Slovensku máme laureátku 'Young Chemist Element' prvku platina. Druhý návrh s menom a profilom nášho mladého kolegu je medzi tými, ktoré sú posudzované pre zostávajúce prvky Periodickej tabuľky.

b) Kvíz IUPAC o Periodickej tabuľke - <https://iupac.org/100/pt-challenge/>.

Kvíz je celosvetovo zameraný predovšetkým na mladých študentov (ale nielen na nich; pozn. autora). Kvíz IUPAC o Periodickej tabuľke vám predloží 15 náhodne vybraných otázok o chemických prvkoch. Kvíz je v angličtine, ak máte problém porozumieť niektorým otázkam resp. obsahu odpovedí, ktoré máte na výber, môžete používať on-line prostriedky na preklad. Na začiatku svojho kvízu budete vyzvaní vybrať si tzv. "avatar prvok". Vaše skóre z kvízu sa s názvom tohto prvku zaznamená v tabuľke a na mape účastníkov kvízu ihneď po tom ako kvíz ukončíte a uvediete svoju E-mailovú adresu. K 21. januáru 2019 - dva týždne po celosvetovom zahájení kvízu, bolo takto zo Slovenska zaregistrovaných sedem účastníkov. Účastník/účastníčka, ktorý/á zodpovie správne na 9 a viac otázok, dostane zo sekretariátu IUPAC certifikát o svojom výsledku a získava právo zúčastniť sa aj druhej časti kvízu nazvanej "Nobelium Contest".

Rozšírte rady tých chemikov/chemičiek a študentov/študentiek zo Slovenska, ktorí sa do uvedených aktivít už úspešne zapojili !!

Milan Drábik, drabik@fns.uniba.sk,
predseda SNK IUPAC.